

PROBLEMATIKA PROPOJOVÁNÍ INFORMAČNÍCH SYSTÉMŮ

Karel Naiman

Ústav systémového inženýrství a informatiky, FES, Univerzita Pardubice

Abstrakt: Příspěvek se zabývá problematikou propojování informačních systémů ve státní správě, popisem stávající situace a návrhů řešení. Řešení je navrhováno pouze v rovině IT, ostatní aspekty řešení (sociální a právní) nejsou řešeny.

Abstract: Article is focused to the area of interconnecting of public administration information systems, description of actual situation and drafts of possible ways. The draft is done only on IT level; other aspects (social and juristic) are not described.

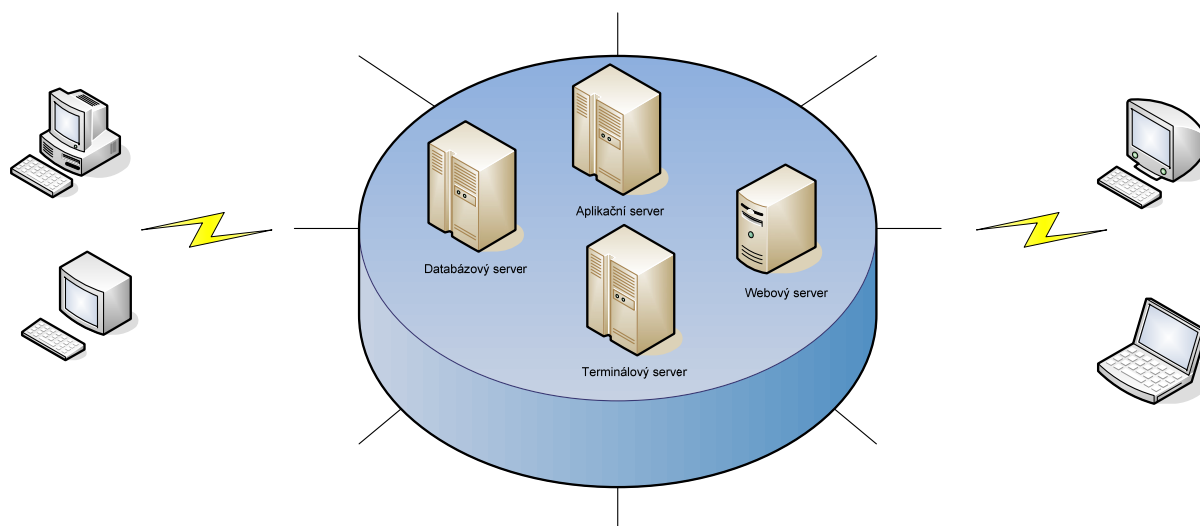
Klíčová slova: Informační systém, sdílení dat, řízení přístupu, veřejná správa

Keywords: Information system, data sharing, access control, public administration

Současná podoba veřejné správy se skládá z mnoha na sobě téměř nezávislých institucí. Je to stav, který není uspokojivý a v době dnešních informačních technologií je dokonce ostudný. Např. při změně bydliště nestačí tuto změnu hlásit pouze jednou ne evidenci obyvatel. Vlastníte-li ještě automobil či řidičský průkaz, je třeba tuto změnu hlásit ještě na registru vozidel. A přestože v řidičském průkazu adresa není, tak musíte zažádat o nový řidičský průkaz, při jehož vydání dojde ke změně adresy u vaší registrace. Oba dva úřady si totiž vedou vlastní evidence, které jsou na sobě nezávislé. Jiným příkladem může být vydávání stavebního povolení. Při žádosti o stavební povolení musíte doložit výpis z katastru nemovitostí, přičemž opět se jedná o informaci, kterou vlastní a spravuje stát (a v tomto případě ještě musí žadatel výpis zaplatit). Podobných případů existuje celá řada.

Každý úřad si vede svoji vlastní evidenci s poměrně omezenými (nebo vůbec žádnými) možnostmi nahlížet do evidencí ostatních úřadů. Důsledkem jsou zbytečné administrativní kroky při zpracovávání požadavků a občané jsou zbytečně obtěžováni požadavky na doložení skutečností, které jsou státu známy. Vychází se tu z principu, že když občan po úřadu něco chce, tak si musí vše potřebné zajistit a doložit. Přitom z pohledu občana to není úřad, ale stát, který je jeho partnerem. Na neschopnost domluvy úřadů mezi sebou tak občan doplácí, přičemž ale úřad v podstatě není nucen cokoliv změnit. V současné době se objevují snahy o zjednodušení administrativní zátěže občanů, zatím je ale vše na počátku a ne příliš koncepční. Jedinou vlaštovkou je tak příslib možnosti založení živnosti bez výpisu z trestního rejstříku.

Pokud bychom chtěli odstranit tyto duplicity a vytvořit systém efektivní, budeme muset řešit problémy sociální, právní a technické. Asi největším sociálním problémem je přesvědčit občany, že propojení databází je rozumné, a že nehrozí možnost zneužití. Právní problémy spočívají především ve vyřešení všech legislativních problémů, nejčastěji kolize se zákonem na ochranu osobních údajů. Vzhledem k existenci polosoukromých a soukromých subjektů, z nichž některé by také měly mít alespoň částečný přístup k uloženým datům je potřeba právně ošetřit i tuto problematiku. Ani jednou z těchto oblastí se ale zabývat nebudu, zaměřím se na možnosti technického řešení.

Obr. 1: Centrálně řešené systémy

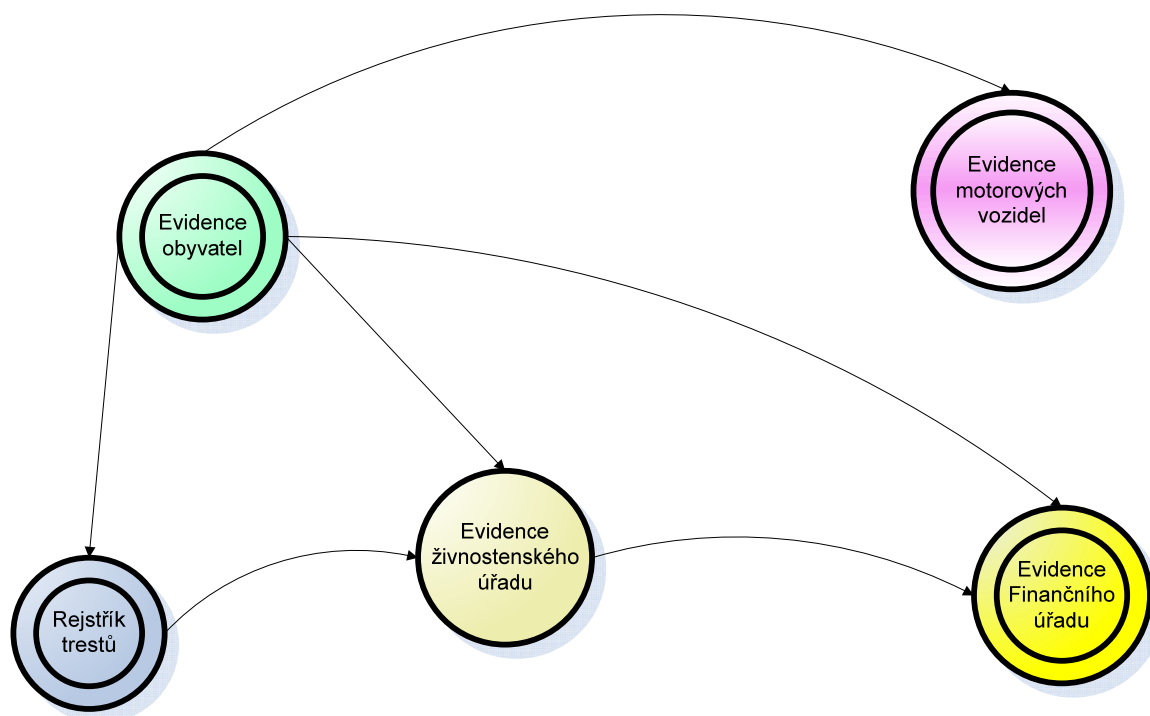
Technicky nejjednodušším řešením by byla jediná společná databáze, ke které by jednotlivé úřady přistupovaly. Takováto centralizace předpokládá nejen centrální datové úložiště, ale také centrální aplikační logiku a centrální prezentační vrstvu (obr. 1). Přístup k aplikacím by probíhal buď prostřednictvím webového rozhraní nebo přes terminálová připojení. Oprávnění by se nastavovalo na centrální úrovni, celkové náklady na správu takového centra by při přepočtu na počet zpracovávaných záznamů byly velmi nízké. Další rozšiřování datové struktury i aplikace by bylo také mnohem jednodušší než ve všech ostatních případech. Řešení tohoto typu existují, i když většinou ne ve státní správě – příkladem může být aktualizací služba firma Microsoft. Obrovské datacentrum schopné v jednom okamžiku zvládat desetitisíce požadavků.

Problémů u tohoto řešení existuje několik. Asi nejzávažnější je ten, že určité skupině osob poskytuje přístup ke všem datům současně. Tento problém nelze odstranit, lze jen do určité míry ovlivňovat úroveň zabezpečení administrativními a technickými prostředky. Dalším problémem je fakt, že v případě poruchy či výpadku dojde k výpadku celého systému a nefunguje nic. Úplný výpadek je nepravděpodobný, nicméně nikdy ho nezle úplně vyloučit. V současné době u nás neexistuje vůle po společném řešení tímto způsobem

Za jednodušší (a zřejmě i schůdnější) řešení považují situaci, kdy si sice každý z úřadů ponechá svůj vlastní informační systém, ale tyto systémy budou definovanými způsoby propojeny. Výchozím bodem pro většinu dalších systémů by se pak měla stát evidence obyvatel. Už pouhým propojením této evidence z ostatními systémy dojde k výraznému snížení administrativní zátěže. Každou změnu (bydliště, jména, stavu, vzdělání, atd.) by bylo nutné evidovat pouze jednou. Ostatní informační systémy by přebíraly data z této evidence, takže každá změna by se automaticky objevila i ve všech navazujících aplikacích. Technicky je možné nadefinovat rozhraní mezi jednotlivými systémy takovým způsobem, aby každý další informační systém obdržel pouze takovou podmnožinu údajů, které potřebuje pro svou práci. Jak je patrné z obr. 2, tyto evidence mohou fungovat nezávisle na sobě jako dosud. Přidaná hodnota spočívá pouze ve vytvoření jednoznačných vazeb a definování podmínek a způsobů pro vzájemnou komunikaci. Zatímco změny v evidenci obyvatelstva bude nutné synchronizovat s ostatními systémy pravidelně, komunikace např. mezi živnostenským úřadem a rejstříkem trestů bude probíhat on-line pouze na vyžádání.

Díky těmto doplněným vazbám, a také díky jednoznačným identifikátorům napříč systémy, je možné výrazně zjednodušit zpracování požadavků. Občané nebudou muset znovu

a znovu dokladovat už jednou doložená fakta, čímž se většina žádostí velmi zjednoduší a zpřehlední. Tím se sníží také nároky na zpracování těchto žádostí na straně úřadů.

Obr. 2: Distribuované řešení propojení

Mezi další výhody patří i to, že tento systém lze budovat postupně a rozložit tak pořizovací náklady do delšího časového období. I zde je ale nutné koordinovat práci z centra, které bude dostatečně silné na to, aby vynutilo provedení změn na všech úrovních. Vzhledem k nutnosti dořešení právních problémů je i zde nutné politické zadání. Případné změny zákonů musí být přijaty, pouze technické řešení je v tomto případě nedostačující.

Kontaktní adresa:

Mgr. Karel Naiman
Ústav systémového inženýrství a informatiky
Fakulta ekonomicko-správní
Univerzita Pardubice
Studentská 84
532 10 Pardubice
Karel.Naiman@upce.cz
+420 466 036 006